

CHỈ TỪ

I – CHỈ TỪ LÀ GÌ ?

1. Các từ được in đậm trong những câu sau bổ sung ý nghĩa cho từ nào ?

(a) *Tận* từ : đem hết lời.

(b) *Trang Tử* : nhà triết học, nhà viết ngụ ngôn nổi tiếng của Trung Quốc thời Chiến quốc.

(c) *La Fonten* : nhà viết ngụ ngôn nổi tiếng của Pháp ở thế kỉ XVII.

Ngày xưa có ông vua **nọ** sai một viên quan đi dò la khắp nước tìm người tài giỏi. Viên quan **ấy** đã đi nhiều nơi, đến đâu quan cũng ra những câu đố oái oăm để hỏi mọi người. Đã mất nhiều công tìm kiếm nhưng viên quan vẫn chưa thấy có người nào thật lỗi lạc.

Một hôm, viên quan đi qua một cánh đồng làng **kia**, chợt thấy bên vệ đường có hai cha con nhà **nọ** đang làm ruộng [...].

(Em bé thông minh)

2. So sánh các từ và cụm từ sau, từ đó rút ra ý nghĩa của những từ được in đậm.

- ông vua / ông vua **nọ** ;
- viên quan / viên quan **ấy** ;
- làng / làng **kia** ;
- nhà / nhà **nọ**.

3. Nghĩa của các từ **ấy**, **nọ** trong những câu sau có điểm nào giống và điểm nào khác với các trường hợp đã phân tích ?

Hồi **ấy**, ở Thanh Hoá có một người làm nghề đánh cá tên là Lê Thận. Một đêm **nọ**, Thận thả lưới ở một bến vắng như thường lệ.

(Sự tích Hồ Gươm)

Ghi nhớ

Chỉ từ là những từ dùng để trở vào sự vật, nhằm xác định vị trí của sự vật trong không gian hoặc thời gian.

II – HOẠT ĐỘNG CỦA CHỈ TỪ TRONG CÂU

1. Trong các câu đã dẫn ở phần I, chỉ từ đảm nhiệm chức vụ gì ?

2. Tìm chỉ từ trong những câu dưới đây. Xác định chức vụ của chúng trong câu.

a) Cuộc chống Mĩ cứu nước của nhân dân ta dù phải kinh qua gian khổ, hi sinh nhiều hơn nữa, song nhất định thắng lợi hoàn toàn.

Đó là một điều chắc chắn.

(Hồ Chí Minh)

b) Từ đấy, nước ta chăm nghề trồng trọt, chăn nuôi và có tục ngày Tết làm bánh chưng, bánh giầy.

(Bánh chưng, bánh giầy)

Ghi nhớ

Chỉ từ thường làm phụ ngữ trong cụm danh từ. Ngoài ra, chỉ từ còn có thể làm chủ ngữ hoặc trạng ngữ trong câu.

III – LUYỆN TẬP

1. Tìm chỉ từ trong những câu sau đây. Xác định ý nghĩa và chức vụ của các chỉ từ ấy.

a) Vua cha xem qua một lượt rồi dừng lại trước chồng bánh của Lang Liêu, rất vừa ý, bèn gọi lên hỏi. Lang Liêu đem giấc mộng gặp thần ra kể lại. Vua cha ngẫm nghĩ rất lâu rồi chọn hai thứ bánh ấy đem tế Trời, Đất cùng Tiên vương.

(Bánh chưng, bánh giầy)

b) Đáy vàng, đáy cũng đồng đen
Đáy hoa thiên lí, đáy sen Tây Hồ.

(Ca dao)

c) Nay ta đưa năm mươi con xuống biển, nàng đưa năm mươi con lên núi, chia nhau cai quản các phương.

(Con Rồng cháu Tiên)

d) Từ đó nhuệ khí của nghĩa quân ngày một tăng.

(Sự tích Hồ Gươm)

2. Thay các cụm từ in đậm dưới đây bằng những chỉ từ thích hợp và giải thích vì sao cần thay như vậy.

a) Giặc tan vỡ. Đám tàn quân giẫm đạp lên nhau chạy trốn, tráng sĩ đuổi đến chân núi Sóc (Sóc Sơn). Đến **chân núi Sóc**, một mình một ngựa, tráng sĩ lên đỉnh núi, cởi giáp sắt bỏ lại, rồi cả người lẫn ngựa từ từ bay lên trời.

(Theo Thánh Gióng)

b) Người ta còn nói khi ngựa thét ra lửa, lửa đã thiêu cháy một làng, cho nên làng bị lửa thiêu cháy về sau gọi là làng Cháy.

(Theo Thánh Gióng)

3. Có thể thay các chỉ từ trong đoạn dưới đây bằng những từ hoặc cụm từ nào không? Rút ra nhận xét về tác dụng của chỉ từ.

Năm ấy, đến lượt Lí Thông nộp mình. Mẹ con hắn nghĩ kế lừa Thạch Sanh chết thay. Chiều hôm đó, chờ Thạch Sanh kiếm củi về, Lí Thông dọn một mâm rượu thịt ê hề mời ăn, rồi bảo :

– Đêm nay, đến phiên anh canh miếu thờ, ngặt vì dở cất mẻ rượu, em chịu khó thay anh, đến sáng thì về.

(Thạch Sanh)